

GOSPITAL MAKTAB O'QUVCHILARINI ONA TILI VA ADABIYOT FANIGA BO'LGAN QIZIQISHLARINI OSHIRISH

Nargiza Hakimova

Toshkent shahridagi «Mehrli maktab»ning Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7441772>

Annotatsiya. Ushbu maqola gospital pedagogika sohasiga oid manba va adabiyotlarni chuqur o'rganish va tahlil qilish natijasida olingan bilimlar asosida «Mehrli maktab» va unda ta'lim oluvchi o'quvchilar jamoasi haqida, jumladan, bugungi kunda respublika hududida tashkil etilgan «Mehrli maktabning faoliyati, bu muassasada ta'lim olayotgan o'quvchilarning qiziqishlari, xususan, ona tili va adabiyot faniga bo'lgan munosabati hamda bu fanga nisbatan qiziqishlarini mavjud holatidan yana yuqoriroq natijaga chiqarish bo'yicha amaliy harakatlar haqida fikr-mulohaza yuritadi. Ya'ni, maqolaning asosiy mazmuni «Mehrli maktab»da tahsil oluvchi o'quvchilarga ona tili va adabiyot fanidan beriladigan bilimlar doirasi va o'quvchilarning fanga ixlosini oshirish masalasidir.

Kalit so'zlar: gospital pedagogika, mehrli maktab, ona tili va adabiyot fani, uzoq muddatli davolanish, davolanishdagi bolalar, metod, pedagogik va psixologik ta'sir, ruhiy madad.

ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ ГОСПИТАЛЬНОЙ ШКОЛЫ К ИЗУЧЕНИЮ РОДНОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация. Данная статья основана на знаниях, полученных в результате глубокого изучения и анализа источников и литературы, относящихся к области гospitalной педагогики, о «Мехрли мактаб» и группе студентов, обучающихся в нем, в том числе о деятельности «Мехрли Мактаб». «Макбат» создан на территории республики сегодня. То есть основным содержанием статьи является объем знаний, даваемых студентам, обучающимся в «Мехрли мактаб», по предмету родной язык и литература и вопрос повышения преданности студентов науке.

Ключевые слова: гospitalная педагогика, любящая школа, родной язык и литературоведение, длительное лечение, дети на лечении, метод, педагогико-психологическое воздействие, психологическая поддержка.

INCREASING THE INTEREST OF PUPILS OF THE HOSPITAL SCHOOL IN THE STUDY OF NATIVE LANGUAGE AND LITERATURE

Abstract. This article is based on the knowledge obtained from the in-depth study and analysis of sources and literature related to the field of hospital pedagogy, about "Mehrli Maktab" and the group of students studying in it, including the activities of "Mehrli Makbat" established in the territory of the republic today. . That is, the main content of the article is the scope of knowledge given to students studying in "Mehrli Maktab" in the subject of mother tongue and literature and the issue of increasing students' devotion to science.

Keywords: hospital pedagogy, loving school, mother tongue and literary science, long-term treatment, children in treatment, method, pedagogical and psychological influence, psychological support.

KIRISH

Ta'lim olish huquqi shaxsning asosiy huquqlaridan biridir. Ayni vaqtda O'zbekiston Respublikasida ta'lim jamiyatni ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy va madaniy rivojlantirishning ustuvor sohasi sifatida e'tirof etiladi.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasidagi davlat siyosatini umuminsoniy qadriyatlarni, xalqning tarixiy tajribasini, madaniy va fan bobidagi an'analarini, jamiyatning istiqboldagi rivojini hisobga olgan holda yurgizadi. Ta'lim ilm berish va tarbiyani o'z ichiga oladi, u respublikaning zakovat va ilm borasidagi kuch-quvvatini rivojlantirish, jamiyat, oila oldidagi o'z mas'uliyatini angelaydigan har jihatdan barkamol shakllantirish maqsadini ko'zlaydi. Shu boisdan ham mamlakatdagi barcha kelajak avlod vakillarining ta'lim olish huquqi davlat tomonidan muhofaza etiladi. Bundan tashqari umumta'lim olish yoshidagi har qaysiki bolalarning ijtimoiy kelib chiqishi-yu ayni vaqtdagi ijtimoiy holatidan qat'iy ta'lim olishlari uchun shart-sharoitlar ham yaratib berilmoqda. Buning isbotini "Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazida davolanayotgan bolalar uchun maktabgacha ta'lim va tarbiya hamda umumiy o'rta ta'lim berish tizimini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi hukumat qarori hamda uning ijrosi timsolida ko'rish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hukumat qarorining ijrosi ko'p vaqt o'tmay ta'minlandi, ya'ni bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazida davolanayotgan bolalarga maktabgacha ta'lim va tarbiya hamda umumiy o'rta ta'lim berish jarayonlarini samarali tashkil etish uchun "Mehrlil maktab" davlat ta'lim muassasasi tashkil etildi. Hamda bu muassasaga yuridik shaxs maqomi berildi.

Ushbu markaz hududida shifo topish uchun davolanayotgan turli yoshdagi bolalar uchun tashkil qilingan mehrlil maktabda alohida o'quv rejasi ishlab chiqilgan bo'lib, bu reja asosida 1-11-sinflar hajmi doirasida umumiy o'rta ta'lim berish ishlari yo'lga qo'yilgan. Bu sinflar uchun dars mashg'ulotlarining davomiyligi mamlakatdagi barcha umumta'lim maktablaridagi kabi stabil emas. Sababi xastalik tufayli bolalarda oddiy va doimiy maktablarda tahsil olayotgan bolalar singari kuch-quvvat yetmay qolishi mumkin. Aynan mana shu jihatlarni hisobga olgan holda, mehrlil maktabda tashkil etiladigan dars jarayonlari boshlang'ich ta'lim(maktab)ning 1-4-sinflari uchun 35 daqiqa va 5-11-sinflar uchun 40 daqiqa etib belgilangan. Bir kunlik dars mashg'ulotlarining soat hisobi ham qisqadir. O'quv haftasining davomiyligida ham doimiy va oddiy maktablardan farq mavjud. Bulardan tashqari bu maktabda ta'lim oluvchilarga, aniqrog'i gematologiya, onkologiya, immunologiya markazlaridagi bemoqr bolalarga qarayotganlarga bepul ovqat beriladi.

Yuqorida mehrlil maktabning ijtimoiy darajasi, holati haqida so'z yuritildi. Endi esa bu ta'lim muassasasidagi ta'limiy jarayonlarga alohida to'xtalish joiz. Xususan, mehrlil maktabda o'qitaladigan fanlar, ularga mas'ul pedagoglar, dars mashg'ulotlarining tashkil etilishi borasida atroflicha so'z yuritish joiz deb bilindi.

MUHOKAMA

Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazida davolanayotgan bolalarga maktabgacha ta'lim va tarbiya hamda umumiy o'rta ta'lim berish jarayonlarini samarali tashkil etish uchun "Mehrlil maktab" davlat ta'lim muassasasi tashkil etishdan asosiy maqsad hamda bu maktabning vazifasi uzoq vaqt mobaynida davo topish uchun markazda davolanib kelayotgan, davolalayotgan hamda oddiy maktab yoki maktabgacha ta'lim tashkilotiga borish imkoniyati cheklangan bolalarning sifatli va uzluksiz ta'lim olish huquqini

ro'yobga chiqarish uchun ruhiy dalda berish va ko'maklashishdir. Maktab bolaning to'laonli reabilitatsiya bo'lishi, moslashishi va ijtimoiylashiga ham xizmat qiladi, shuningdek, jarayonda ota-onalar ham qatnashishini ta'minlaydi.

Maktabda tahsil oluvchilarga ta'lim berish uchun avvalo, gospital pedagogikadan to'liq xabardor, bolalarni sevuvchi, har qanday holatda ham ularga suyanch va sirdosh do'st bo'la oladigan, eng asosiysi, gospital pedagogikaning maqsad va vazifalarini to'liq anglagan holda ta'lim jarayonlarini mazmunli tashkil eta oladigan pedagog xodimlar tanlab olingan. Maktabda faoliyat olib borish istagini bildirgan pedagoglarga alohida gospital pedagogikadan saboq darslari — maxsus treninglar tashkil etilganligi ham tahsinga sazovor. Bunday treninglarda gospital pedagogika bo'yicha keng ko'lamda ma'lumotlar, bilimlar berilgan. Quyida ham bu borada o'rganilgan adabiyotlardan olingan bilimlar asosida ma'lumotlar keltirildi:

Gospital pedagogika - uzoq muddatli davolanishda bo'lgan va sog'lig'i sababli ta'lim muassasalariga bora olmaydigan bolalar uchun ta'limni tashkil etish bilan bog'liq pedagogika bo'limi. Kasalxona pedagogikasi pedagogikaning bir qismi sanalib, o'z e'tiborini o'quvchilarning alohida toifasiga - uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarga qaratadi.

Pedagogikaning ushbu sohasini amalga oshirish va rivojlantirishning murakkabligi idoralararo bog'liqlik bilan bog'liq: ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoya. Chunki shifoxonada uzoq muddatli davolanayotgan ta'lim oluvchi birinchi navbatda bemor va faqat o'rta maktab o'quvchisidir. Bolani davolash jarayonida tibbiy va pedagogik texnologiyalarni uyg'unlashtirish, ya'ni integratsiyalash har tomonlama reabilitatsiyani anglatadi.

Gospital pedagogikaning markaziy konsepsiyasi shifoxona maktabi - asosiy va qo'shimcha umumiy ta'lim dasturlari bo'yicha ta'lim faoliyatini amalga oshiradigan, tibbiy tashkilotda uzoq muddatli davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar o'qitiladigan tashkilot sanaladi.

Uzoq muddatli davolanishda bo'lgan bolaga nisbatan ta'lim faoliyatidagi shifoxona o'qituvchisi - uzoq muddatli davolanishda bolalar bilan ishlash bo'yicha maxsus tayyorgarlikdan o'tgan pedagogik ma'lumotga ega mutaxassis tomonidan amalga oshiriladi. Kasalxona o'qituvchisi o'z ishida oddiy maktabda qo'llaniladigan an'anaviy usullardan sezilarli darajada farq qiladigan usul va vositalardan foydalanadi. Har bir fan yuzasidan ta'lim beradigan o'qituvchilardan bu jarayonda o'ta ehtiyotkorlik hamda yuqori tajriba talab etiladi. Aynan ona tili va adabiyot fanini o'qitishda hamda bu mehrlilik maktab ta'lim muassasasida ta'lim olayotgan bolalarni fanga nisbatan qiziqishlarining mavjud holatini kengroq o'rganish, buning natijasida ularni fanning ichki dunyosiga sho'ng'itish, qiziqishlarini yanada orttirish uchun turli zamonaviy va mehrlilik maktab o'quv dasturlariga mos innovatsion texnologiyalarga murojaat etishi mumkin.

NATIJA

O'z nomidan kelib chiqqan holda, mehr va muhabbatga to'la ta'lim berish mehrlilik maktab tarbiyalanuvchilari, ta'lim oluvchilari uchun katta ruhiy madad hamdir. Odatda ruhiy madad berish uchun turli xil shirin so'zlar xazinasidan, muhabbatdan darak beruvchi nazm namunalardan, insonga kuchli motivatsiyani taqdim etuvchi so'zlar aks etgan falsafiy asarlardan yoki shu asarlarda asosiy obrazni yoritgan qaxramonlarning hayotlarini misol qilib ko'rsatishdan foydalaniladi.

Mehrlilik maktabda ta'lim oluvchilarning barchasi sog'lig'ida kamchiligi va nuqsoni bor bolalardir. Shu boisda ham ularni ona tili va adabiyot faniga qiziqtirish juda muhim. Chunki bu fan insonning qalbidagi og'riqlarini so'zlar jilosidan o'rinli foydalanish natijasida ruhan yengillikni his qilishga katta yordam beradi. Ma'lumki, ona tili va adabiyot fani asosan yuqori

sinf o'quvchilarining dars jadvalidan o'rin egallaydi. Xuddi shundan kelib chiqib, 5-11-sinf o'quvchilarida fanga nisbatan qiziqishni orttirishda u qadar qiyinchilik yuzaga kelmaydi. Negaki, bu sinflarda tahsil oluvchi bolalarning lug'at boyligi boshlang'ich sinfda ta'lim oladigan bolalardan ancha salmoqli bo'ladi. Bu esa o'qituvchiga o'quvchilarning lug'at boyligini dars jarayonlarida to'g'ri qo'llashni o'rgatishda ko'mak beradi. Bundan tashqari o'qituvchi o'quvchilarining lug'at boyliklarini yanada kengaytirish uchun dars mashg'ulotlarida «so'zlar savatchasi»dan unumli foydalanib, his-tuyg'ularini ifodalashlariga imkon berishlari mumkin.

Har xil ko'rgazmali qurollar ham dars jarayonlarini qiziqarli tashkil qilinishida yordam beradi. Masalan, biror bir mevali daraxt shoxlarida turli asar nomlari keltirilishi, asar qaxramonlari tanishtirilishi, ularning motivatsion so'zlari shu daraxt yaproqlarida aks ettirilishi o'quvchilarni so'zamollika chorlashda as qotadi. Ammo bu ko'rgazmada sog'lig'i jihatidan muammosi bo'lmagan mualliflar emas, balki salomatligi sababli ta'lim olishda qiynalgan, biroq bu ruhiy va tibbiy qiyinchilikni yengib yuksak natijani qo'lga kiritgan olimlar, musiqachilar, adabiyotshunoslar va shu kabilarning aks ettirilishi yanada maqsadga muvofiq bo'ladi.

XULOSA

Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazida davolanayotgan bolalarga shunday olimlar bo'lgani, ular ham kasallik sababli qaysidir ma'noda ta'lim olishdan uzilish jarayonlariga duch kelgani, biroq shunga qaramay, o'z maqsadlari yo'lida turli darajadagi qiyinchiliklarni yengib o'tishga muvafaaq bo'lganini ona tili va adabiyot fani va dars mashg'ulotlaridan unumli foydalanib, bolalarga tanishtirish hamda o'qituvchining notiqligi bilan dars mashg'ulotlarida faollikka chorlovchi fikr-mulohazalar, tavsiyalarning berib borilishi bolalarda nafaqat fanga nisbatan qiziqishni, balki ota-onasi va o'zi uchun kasallikni yengib, ruhan kuchli bo'lishga chorlaydi. So'z songgida aytish joizki, mehrlil maktabda ta'lim oladigan bolalar — o'quvchilar uchun ona tili va adabiyot fani ruhiy yengillikka ega bo'lishda yordam beradigan fanlar sirasidandir.

REFERENCES

1. Csinády R. V. et al. Hospital pedagogy, a bridge between hospital and school //HERJ Hungarian Educational Research Journal. — 2015. — T. 5. — №. 2. — C. 49-65.
2. Kapelaki, U es mtsai (2012). A Novel Idea for an Organized Hospital/School Program for Children with Malignances: Issues in Implementation. *Pediatric Hematology and Oncology*, 20, 79-87.
3. Csinády R. V. et al. Hospital pedagogy, a bridge between hospital and school //HERJ Hungarian Educational Research Journal. — 2015. — T. 5. — №. 2. — C. 49-65.
4. *С.В.Шариков* [<https://journal.nodgo.org/jour/article/view/161/156> Создание образовательной среды для детей, находящихся на длительном лечении в стационарах медицинских учреждений] (рус.) // *Российский журнал детской гематологии и онкологии*. — 2015.